

СУТНІСНІ ОЗНАКИ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ

ESSENTIAL FEATURES OF INNOVATION-ORIENTED ACTIVITIES OF PHARMACEUTICAL COMPANIES

У статті розглянуто теоретичні та прикладні аспекти інноваційної діяльності фармацевтичних компаній. Дано авторське розуміння інноваційно орієнтованої діяльності компанії. Виявлено та обґрунтовано сутнісні ознаки інноваційно орієнтованих фармацевтичних компаній.

В статье рассмотрены теоретические и прикладные аспекты инновационной деятельности фармацевтических компаний. Дано авторское понимание инновационно ориентированной деятельности компании. Выявлены и обоснованы существенные признаки инновационно ориентированных фармацевтических компаний.

The theoretical and applied aspects of innovation of pharmaceutical companies are given in the article. The author's understanding of innovation-oriented company is discovered by author. The core features of innovation-oriented pharmaceutical companies are given in the article.

Ключові слова: інновації, інноваційно-орієнтована діяльність, сутнісні ознаки інноваційно-орієнтованої діяльності.

Вступ. У сучасних умовах розвитку економічних систем стає очевидним, що для забезпечення конкурентоспроможності і стійкого результативного функціонування організації мають бути інноваційно орієнтованими.

Дана тема є актуальною, оскільки для українських підприємств є характерним уповільнений інноваційний розвиток. Проте, як показує досвід зарубіжних компаній, інноваційна діяльність є важливим інструментом у конкурентній боротьбі та головним фактором розвитку підприємства. Тому для вітчизняної економіки актуальним є вирішення питання щодо підвищення конкурентоспроможності промисловості шляхом розвитку наукоємних галузей виробництва.

Особливості інноваційно орієнтованих організацій досліджували такі вчені, як Лайчук О. В., Стеценко Н. А. Пасека Р. С. та інші.

Постановка завдання. Метою роботи є визначення теоретичних та практичних особливостей діяльності інноваційно орієнтованих фармацевтичних організацій.

Поставлена мета дослідження обумовила вирішення таких завдань:

- поглибити теоретичні знання щодо ознак інноваційно орієнтованих організацій;
- систематизувати основні показники, що відображають інноваційну активність фармацевтичних підприємств;
- проаналізувати інноваційну діяльність вітчизняних фармацевтичних підприємств.

Методологія. У роботі було використано економічно-статистичний, аналітичний та графічний методи.

Результати дослідження. Для забезпечення ефективної організації інноваційної діяльності на підприємствах необхідно вирішити ряд завдань, а саме створити умови для активізації інноваційних процесів у всіх сферах діяльності підприємства, забезпечити полегшене впровадження інновацій на підприємствах, причому як власних, так і сторонніх. Також має проводитись об'єктивна оцінка результатів реалізації інноваційних розробок. Тобто має місце вирішення питання інноваційної орієнтованості організацій [7].

Головною метою діяльності інноваційно орієнтованих організацій є самостійна розробка, комерціалізація та використання новації. Від інноваційної діяльності значно залежить зростання таких організацій [2].

Діяльність інноваційно орієнтованих організацій спрямована на використання результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, різноманітних нововведень для створення чи вдосконалення продукту чи технології, яка використовується підприємством [6].

Охарактеризуємо діяльність вітчизняних інноваційно орієнтованих фармацевтичних підприємств. Кількість фармацевтичних підприємств, які займалися інноваційною діяльністю можна охарактеризувати за допомогою табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи [1]

(одиниць)

	1995	2000	2005	2009	2010
Всього	1453	1490	1510	1340	1303
З них фармацевтичні	4	5	7	4	4

Як видно з табл. 1.1, кількість фармацевтичних організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи в період з 1995 по 2005 роки зростала, але вже в 2009 – 2010 роках їх кількість зменшилася. Слід відмітити, що кількість інноваційно орієнтованих фармацевтичних компаній є досить малою, що не сприяє належному розвитку фармацевтичної галузі.

Характерною ознакою інноваційної діяльності фармацевтичних підприємств є технологічні роботи, підготовка виробництва, здійснення

промислових досліджень [4]. Характеристику даної ознаки представлено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій [1]

(тис. грн.)

	2000	2005	2009	2010
Всього	1978409,8	4818580,9	8653686,6	9867092,4
З них фармацевтичні	9927,9	38618,6	19203,8	18129,3

Як свідчать дані табл. 1.2, обсяг виконаних фармацевтичними компаніями наукових та науково-технічних робіт за період з 2000 по 2005 роки зріс майже в чотири рази. Проте вже на протязі наступних п'яти років цей обсяг зменшився вдвічі.

Характеристику виконаних фармацевтичними компаніями наукових та науково-технічних робіт за напрямками представимо в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Обсяги виконаних наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій фармацевтичної галузі [1]

Роки	Всього, у фактичних цінах	У тому числі			
		фундаментальні дослідження	прикладні дослідження	науково-технічні розробки	науково-технічні послуги
		тис. грн.			
2005	38618,6	659,2	5771,2	5853,3	26334,9
2009	19203,8	1392,0	13748,2	160,5	3903,1
2010	18129,3	1552,2	14755,3	263,3	1558,5

Дані табл. 1.3 для більшої наочності представимо на рис. 1.1.

Як видно з рис. 1.1, обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт в період з 2005 по 2010 роки стрімко зменшувався. Дані рис. 1.1 свідчать про те, що в 2005 році найбільша увага фармацевтичних компаній приділялась наданню науково-технічних послуг. Обсяг виконаних фундаментальних досліджень був досить малим. Майже в однаковій мірі було здійснено прикладні дослідження та науково-технічні розробки. Проте вже в 2009 році ситуація змінилась. Найбільшу частку від наукової діяльності фармацевтичних компаній становлять прикладні дослідження. В 2010 році збільшився обсяг фундаментальних і прикладних досліджень. Також не в великій мірі зріс обсяг виконаних науково-технічних розробок. Проте обсяг наданих науково-технічних послуг зменшився ще в два рази, порівняно з попереднім роком.

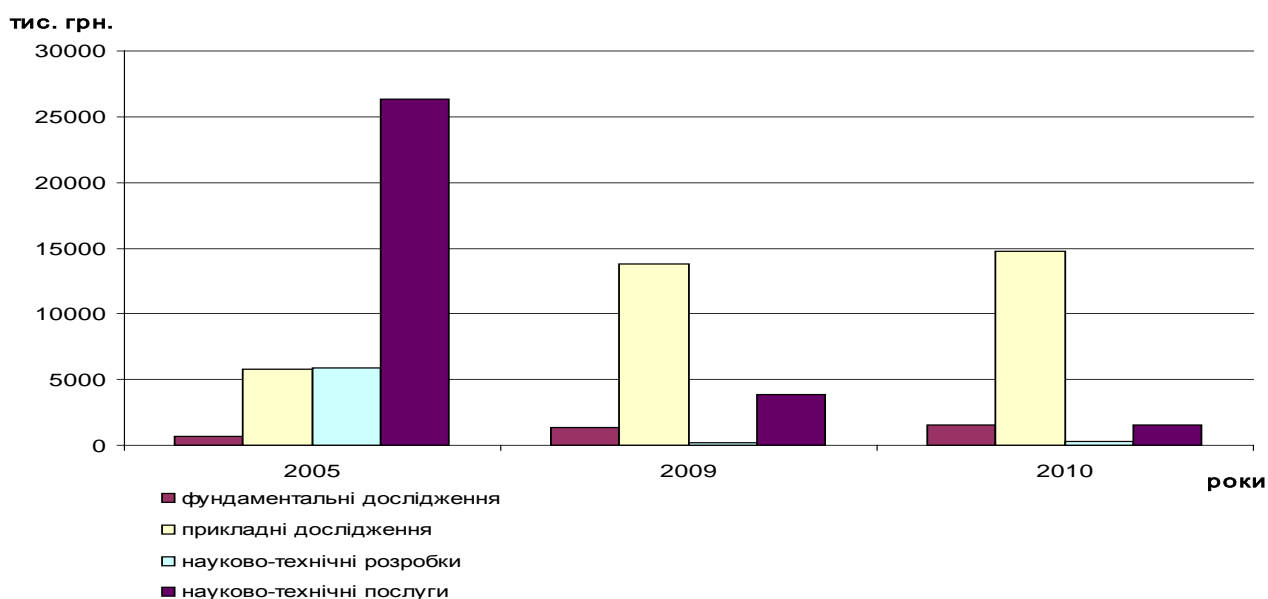

Рис. 1.1 Обсяги виконаних наукових та науково-технічних робіт фармацевтичними компаніями [1]

Ще однією ознакою інноваційно орієнтованих фармацевтичних організації є діяльність щодо купівлі-продажу патентів, ліцензій, ноу-хау [4]. Характеристика даного показника стосовно підприємств медичної науки представлено в табл. 1.4 – 1.5.

Таблиця 1.4

Кількість заявок на видачу охоронних документів та отримано охоронних документів у державному Департаменті інтелектуальної власності України підприємствами медичної галузі науки [1]

(одиниць)

	2009	2010
Подано заявок на видачу охоронних документів	1577	1958
З них на винаходи	133	298
Отримано охоронних документів	1527	1776
З них на винаходи	139	259

Як видно з табл. 1.4, кількість заявок на видачу охоронних документів та кількість отриманих охоронних документів в 2010 році зросла порівняно з попереднім періодом.

Таблиця 1.5

Кількість заявок на видачу охоронних документів та кількість отриманих охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав підприємствами медичної галузі науки [1]

	2009	2010
Подано заявок на видачу охоронних документів, одиниць	1	-
З них на винаходи	1	-
Отримано охоронних документів, одиниць	-	2
З них на винаходи	-	2

Дані табл. 1.5 свідчать проте, що в 2009 році було подано лише одну заявку на видачу охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав та не було отримано жодного охоронного документу. В 2010 році не було подано жодної заявки та було отримано два охоронних документи в патентних відомствах інших держав.

Також ознакою інноваційно орієнтованих фармацевтичних організацій є прийняття інвестиційних рішень щодо здійснення інноваційної діяльності [4]. В табл. 1.6 представлено зміну кількості інвестицій в інновації.

Таблиця 1.6

Фінансування наукових і науково-технічних робіт фармацевтичної галузі [1]
(тис. грн.)

	2000	2005	2009	2010
Всього	2046339,0	5160399,8	7822209,8	8995893,9
З них фармацевтичні	9911,5	27826,0	19120,0	17928,3

Як видно з табл. 1.6, обсяг фінансування фармацевтичних підприємств за період з 2000 по 2005 роки зріс в три рази, однак за період з 2005 по 2010 роки зменшився майже в півтора рази.

Дані, які характеризують фінансування наукової та науково-технічної діяльності за джерелами фінансування представлено в табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Фінансування наукової та науково-технічної діяльності фармацевтичних підприємств за джерелами фінансування [1]

(тис. грн.)

	Всього	У тому числі за рахунок						інші
		держ- бюджету	коштів місцевого бюджету	поза- бюджетних фондів	власних коштів	кошти замовників підприємств, організацій України		
2005	27826,0	4057,4	-	-	349,2	17047,2	6372,2	-
2009	19120,0	13530,0	-	-	380,0	4739,4	470,6	-
2010	17928,3	13779,4	-	-	461,6	3233,3	454,0	-

Як видно з табл. 1.7, джерелами фінансування наукової діяльності фармацевтичних компаній є власні кошти підприємств, кошти держбюджету, кошти вітчизняних та іноземних інвесторів. Розподіл коштів щодо джерел фінансування представимо на рис. 1.2.

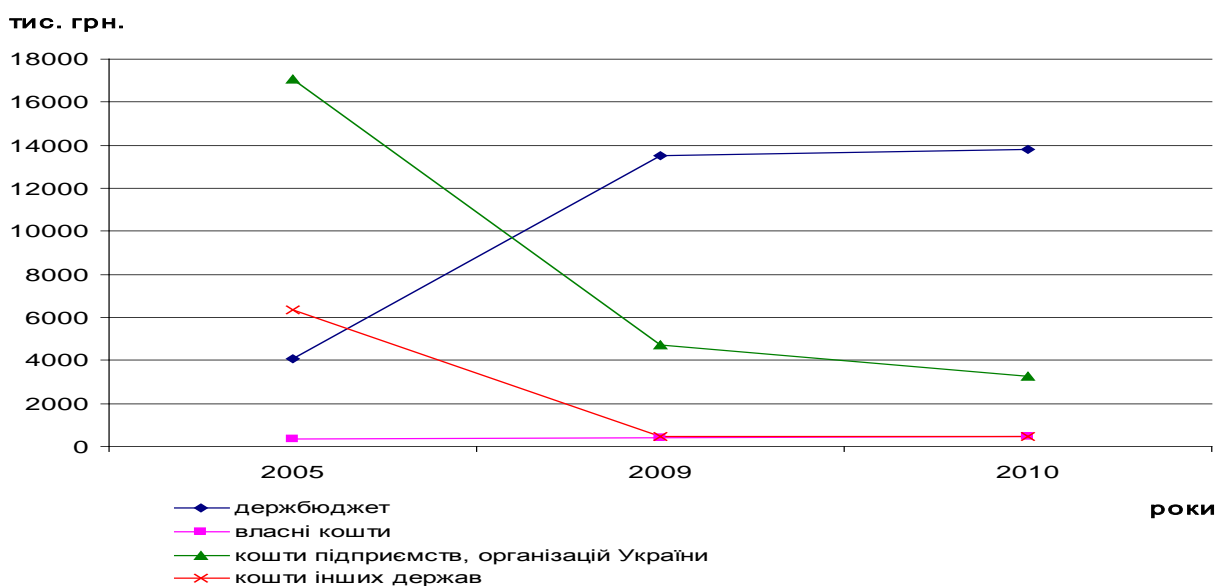

Рис. 1.2 Розподіл коштів за джерелами фінансування [1]

З рис.1.2 видно, що в 2009 році найбільшу частку фінансування наукової діяльності фармацевтичних підприємств становили кошти держбюджету. Їх обсяг зріс втричі. Також діяльність фармацевтичних компаній фінансували вітчизняні інвестори, однак обсяг їх вкладень зменшився в чотири рази порівняно з 2005 роком. Також значно зменшився обсяг іноземних інвестицій. Їх обсяг становив незначну частку від загального обсягу фінансування. В 2010 році джерела фінансування наукової діяльності фармацевтичних підприємств залишилися тими ж, що і в 2009 році, проте незначною мірою зріс обсяг фінансування за рахунок коштів держбюджету та дещо зменшився обсяг вкладень українських інвесторів.

Інноваційно орієнтовані організації також можуть характеризуватися такими параметрами, як інноваційність персоналу, інноваційність підприємства та інноваційність продукції [5].

Інноваційність персоналу в свою чергу може бути представлена наступними показниками:

- частка працівників, зайнятих розумовою працею, у загальній чисельності працівників;
- частка працівників з вищою освітою (науковим ступенем) у загальній чисельності працівників;
- частка інноваційно-активних кадрів у загальній кількості зайнятих;
- структурний розподіл персоналу за видами діяльності, за кваліфікаційними групами;
- частка працівників, охоплених неперервним навчанням.

Інноваційність підприємства може характеризуватись:

- часткою прибутку, спрямованою на дослідження, та приростом витрат на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи;
- обсягом вкладень в інтелектуальний капітал;
- обсягом та співвідношенням продуктивних і процесних інновацій.

Інноваційність продукції підприємства характеризується:

- часткою нової продукції;
- обсягом та часткою витрат на проведення випробувань та сертифікацію продукції;
- середнім життєвим циклом інноваційної продукції;
- часткою науково-технічних витрат у собівартості.

Інноваційно орієнтовані організації також можуть характеризуватися такими ознаками, як позитивна динаміка рівня навчання персоналу підприємства, відповідність міжнародним стандартам за технологічністю, надійністю та доступністю, виконання науково-дослідних робіт [3].

Висновки. Інноваційно орієнтовані фармацевтичні організації мають ряд відмінних ознак порівняно з традиційними підприємствами. Це – частка інноваційної продукції в загальному обсязі виробництва продукції на підприємстві; технологічні роботи, підготовка виробництва, здійснення промислових досліджень; діяльність щодо купівлі-продажу патентів, ліцензій, ноу-хау, отримання охоронних документів; прийняття інвестиційних рішень щодо здійснення інноваційної діяльності, сертифікація і стандартизація інноваційних продуктів тощо.

Аналіз фармацевтичних підприємств щодо їх інноваційної діяльності показав, що кількість інноваційно орієнтованих фармацевтичних підприємств є досить малою, до того ж їх кількість продовжує зменшуватися. Зменшується також кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт фармацевтичними підприємствами. Значно знизився обсяг фінансування інноваційної діяльності фармацевтичних підприємств. Тобто ситуація щодо інноваційної діяльності вітчизняних фармацевтичних підприємств погіршується, що має негативні наслідки для розвитку галузі. Це дає можливість проникнення на ринок більш сильних конкурентів з боку інших держав.

Література

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2010 році. – Державна служба статистики України. – Київ, 2011.
2. Кузнецова І. С. Характеристика інноваційного аспекту діяльності малого підприємництва [Електронний ресурс] / І. С. Кузнецова. – Режим доступу: <http://archive.org.ua/archive/2008-01-27/innovation.com.ua/pub/kuzn1.html>
3. Лайчук О. В. Интеллектуально-информационный потенциал в системе управления инновационно ориентированных организаций [Электронный ресурс]: автореф. на присвоение ученой степени канд. эконом. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / Лайчук Ольга Владимировна. – Владивосток. – Режим доступа:

<http://www.dissercat.com/content/intellektualno-informatsionnyi-potentsial-v-sisteme-upravleniya-innovatsionno-orientirovanny>

4. Маховикова Г. А., Ефимова Н. Ф. Инновационный менеджмент [Электронный ресурс] / Г. А. Маховикова, Н. Ф. Ефимова. Режим доступа: http://fictionbook.ru/author/galina_afanasevna_mahovikova/innovacionniyu_i_menedjment/read_online.html?page=2

5. Пасека С. Р. Управління персоналом та інноваційна стратегія підприємства

6. Плішка Т. Державне сприяння інноваційній активності промислових підприємств України

7. Стеценко Н. А. Формування системи управління персоналом підприємств машинобудування: дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.04. «Економіка та управління підприємствами» / Стеценко Наталія Анатоліївна. – Хмельницький національний університет. – Хмельницьк, 2008.